چگونه فیلم‌نامه بنویسیم (۲)

(راهنمای فیلم‌نامه‌نویسی)

(تمرین‌ها و رهنمودها برای نگارش فیلم‌نامه‌نویسی)

نویسنده: سید فیلد

مترجم: مسعود مدنی

www.ketab.ir

سرشناسه: فیلد، سید Feild, Syd
عنوان و نام پدیدآور: چگونه فیلمنامه بنویسیم/ نویسنده سید فیلد؛ مترجم مسعود مدنی.
مشخصات نشر: تهران: نشر تابان خرد، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۳ج.
شابک: دوره ۲-۲-۹۴۳۸۹۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج.۱: ۵-۰-۹۴۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛
ج.۲: ۸-۶-۹۴۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸ ج.۲: ۱-۵-۹۴۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: جلد اول کتاب حاضر ترجمه کتاب
Screenplay: the foundations of screenwriting,2005
جلد دوم کتاب حاضر ترجمه کتاب The Screenwriter's workbook, 2006 است.
یادداشت: کتاب حاضر قبلا به صورت مجزا توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
مندرجات: ج.۱.مبانی فیلمنامه‌نویسی؛ ج.۲.راه‌های فیلمنامه‌نویسی؛ ج.۳.مبانی نگارش فیلمنامه‌نویسی
موضوع: فیلمنامه نویسی
شناسه افزوده: مدنی، مسعود، مترجم
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۲ف۹م/PN۱۹۹۶
رده بندی دیویی: ۸۰۸/۲۴
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۵۵۰۶۴

چگونه فیلمنامه بنویسم(جلد۲)

نویسنده: سید فیلد
انتشارات: تابان خرد
مترجم: مسعود مدنی
طراح جلد: شبنم ترابی پاریزی
لیتوگرافی: جامع هنر
چاپ: رنگ پنجم
صحافی: زاد
ناظر چاپ: محمد خالق وردی
مدیر تولید: مهدی محمد حسینی
نوبت چاپ تا کنون: سوم
چاپ اول تابان خرد: ۱۳۹۳
تیراژ: ۵۰۰ نسخه
حقوق چاپ و نشر محفوظ است.
شابک: ۸-۶-۹۴۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸
شابک دوره: ۲-۲-۹۴۸۹۰-۶۰۰-۹۷۸
مرکز پخش: کتاب آبان ۶۶۹۵۵۰۱۲
وب سایت: www.abanbook.net
نشانی: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، بن‌بست فاتحی داریان، پلاک ۲، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۱۰

www.ketab.ir

فهرست

مقدمه‌ی مترجم آلمانی ۷
مقدمه ۱۳
فصل اول: **مقدمات** ۱۹
فصل دوم: **درباره‌ی ساختار** ۳۱
فصل سوم: **الگو** ۴۱
فصل چهارم: **چهارصفحه** ۵۷
فصل پنجم: **ویژگی‌های یک شخصیت سینمایی** ۷۱
فصل ششم: **تمهیدات توصیف شخصیت** ۸۳
فصل هفتم: **تنش تصویری در شخصیت** ۹۹

بخش دوم: **۱۱۵**
فصل هشتم: **ساختاربندی پرده‌ی اول فیلم‌نامه** ۱۱۷
فصل نُهم : **ده صفحه‌ی اول** ۱۲۷
فصل دهم: **ده صفحه‌ی دوم و سوم** ۱۳۹
فصل یازدهم: **الگوی جدید** ۱۵۱
فصل دوازدهم: **نقطه‌ی مرکزی** ۱۶۱
فصل سیزدهم: **نیمه‌ی اول و نیمه‌ی دوم پرده‌ی دوم** ۱۷۷
فصل چهاردهم: **نگارش پرده‌ی دوم** ۱۹۵
فصل پانزدهم: **گره‌گشایی** ۲۱۱
فصل شانزدهم: **بازنویسی** ۲۲۳
فصل هفدهم: **فیلم‌نامه، یک متن خواندنی** ۲۳۷
نمایه ۲۴۳

www.ketab.ir

مقدمه‌ي مترجم آلماني

در این کتاب کار و تفریح هر دو در کنار هم است.

سید فیلد تفریح‌آمیز می‌نویسد و به آن‌ها که می‌خواهند نویسنده یا فیلم‌نامه‌نویس شوند اصلی را که تا به‌حال دنبال کرده، توصیه می‌کند. این اصل: نویسنده باید خواننده را مجذوب نوشتارش کند. اگر نویسنده نتوانست با فیلم‌نامه به این مهم دست یابد، یعنی نتوانست خواننده حرفه‌ای، تهیه‌کننده، بازیگر و فیلمبردار را مجذوب نوشتارش کند، بی‌شک نوشته یا فیلم‌نامه‌اش به فیلم درنخواهد آمد.

همه‌ی آن‌ها که سودای نوشتن در سر می‌پرورانند، می‌دانند که نوشتن فیلم‌نامه چه کار دشواری است. این کتاب برای آن‌ها که می‌خواهند بنویسند، راهنمایی است که به آن‌ها راه‌کار را نشان می‌دهد. کسانی که اندیشه‌ی اولیه فیلم‌نامه‌ای در سر دارند. می‌توانند به کمک این راه‌کار، گام به گام ایده‌ی خود را به فیلم‌نامه درآورند.

این کتاب در عین‌حال برای آن‌ها که از تحلیل فیلم لذت می‌برند، یا دست‌کم می‌خواهند گامی فراتر از یک بیننده‌ی عادی باشند، متنی است که براحتی خوانده می‌شود.

این کتاب قطب‌نمایی است در اقیانوس تخیل. تجربیات سید فیلد در ساختار فیلم‌نامه و تأکیدهای فراوان او در این کتاب بسیار به یاری‌اش می‌آید. بیشتر اوقات این جملات تیپیک آمریکایی را در کتاب می‌خوانیم: شاید به نظر عجیب بیاید، اما می‌توان در این کار موفق شد، آن هم به یاری اصول ساده و نگرش به هنر درام‌پردازی فیلم‌های سینمایی.

www.ketab.ir

این کتاب دست‌آموز فیلم‌نامه‌نویسی است. آن هم در زمینه‌ای که از نظر ما اروپایی‌ها، تن به یک دست‌آموز نمی‌دهد. چرا که ما اروپاییان براین باوریم که با دستورکار نمی‌توان به هنر سینما نزدیک شد.

در اروپا سینما رسانه شهود و اشراق است. اما در این کتاب، یک آمریکایی به ما می‌گوید فیلم چگونه باید ساخته شود. این برای ما اروپایی‌ها ساده‌لوحانه است. ما با این نوع عمل‌زدگی مخالفیم. اما با این همه از آمریکا همچون یک الگو پیروی می‌کنیم. چرا که تصاویر این سینما دنیای ما را بنا می‌کنند. حتی کسی که آمریکا نرفته باشد، می‌داند آمریکا چگونه است. می‌گویند آمریکایی‌ها داستان‌های پراحساسات را راحت‌تر روایت می‌کنند. آمریکایی‌ها هنوز به «گونه‌های سینمایی» مطلق اعتقاد دارند. چرا که از نظر آنان خوبی و شر هنوز وجود دارد. معلوم است که با این مطلق‌نگری، آفریدن تضادهای داستانی، بسیار راحت‌تر است ـ تا با قهرمانان نامطلق ما اروپایی‌ها. هالیوود در عمل به دنیاهای تجربی کودکانه‌ی ما چنگ می‌اندازد و از طریق سینما، فضایی برای برون‌افکنی‌های[1] ذهنی ما می‌آفریند که سحرآمیز و پررمز و راز است.

اما امروزه نمی‌توان گفت که هالیوود فقط پدیده‌ای آمریکایی است، چرا که هنرمندان بی‌شمار از ملیت‌های مختلف در سینمای آمریکا به کار مشغولند و هر روز به شمار آنان افزوده می‌شود. چرا که هالیوود، تنها جایی در جهان است که فیلم‌سازی حرفه‌ای به مفهوم واقعی کلمه در آن تحقق می‌یابد. در هالیوود نه‌فقط برای ایالات متحده که برای تمام دنیا فیلم طراحی و تولید می‌شود. از اینرو باید پذیرفت که در هالیوود زبانی سینمایی شکل‌یافته که در تمام دنیا قابل فهم است، و هالیوود به‌سادگی به این مهم دست یافته است. در تمام کره زمین هرجا که سینما و ویدئو وجود دارد، تماشاگران در برابر فیلم مشخصی می‌خندند و می‌گریند. بدین‌ترتیب سینمای آمریکا به نمونه‌های اولیه[2] دست یافته است. نمونه‌های اولیه عبارت از موجوداتی هستند که در تمامی جهان برای انسان‌ها به عنوان دوست و

---

۱. Projections
۲. Prototypes

www.ketab.ir

همراه به‌شمار می‌آیند. نگاه کنید به *«ای ـ تی»* کوچک با دلتنگی برای وطنش یا «وودی آلن شهرزده» در فیلم *«آنی هال»* که همچون ما از این در رنج است که در شهر شمار انسان‌ها و اتومبیل‌ها زیاده از حد است، یا نگاه کنید به «تانیای» زیبا و ماجراجو در فیلم *«از آفریقا»*[1] که در دنیای تاریک و اسرارآمیز شوهرش به‌سر می‌برد، اینها همه داستان‌های فوق‌العاده‌ای هستند که مثل تفسیرهای زندگی روزمره‌امان در قلب تمدن، احساس جنگل را تداعی می‌کنند. درست مثل دنیای داستان!

سادگی داستان و شخصیت‌ها امتیاز بزرگ این فیلم‌هاست. درست مثل «شمایل»های هنر پاپ و مضحک قلمی‌ها، اینان فقط تصاویر تکثیرشده دنیای واقعی نیستند. بلکه خود واقعیت هستند. دوستان و همراهان واقعی ما!

ما اروپایی‌ها داستان‌های خود را به شیوه دیگری روایت می‌کنیم. مواد خام سینمایی در سینمای اروپا جنبه‌ی ذهنی دارد. غالباً موضوع اصلی در فیلم‌های ما زندگی انسان‌هاست. زندگی‌های بسیار خصوصی که غالباً بدرستی به شیوه‌های کاملاً شخصی روایت می‌شوند. مفهوم خالق منفرد و تنها در تمام زمینه‌های هنری در واقع در اروپا مصداق پیدا می‌کند، در سینما هم. غالباً یک نفر است که موضوع خود را می‌نویسد و آن را به اجرا درمی‌آورد. و از این‌رو نزد ما آلمانی‌ها اصطلاح سینماگر چندان بی‌مصداق نیست.

اروپایی محدودیت‌ها را، مرزها را در شکل کشورها، فرهنگ‌ها، زبان‌ها و غیره می‌بیند. برخورد با پدیده‌های بیگانه همواره برای ما سرچشمه جذابیت‌ها و الهام بوده است. آمریکایی‌ها، فیلم‌های واقع‌گرایانه را که در اروپا تولید می‌شوند، پیچیده و دشوار می‌یابند. فرهنگ آمریکایی در مقابل به این مهم دست یافته که زبان محصولات خود را در تمام جهان یکسان و قابل فهم کرده است. گرچه در همه جای جهان به این زبان صحبت نمی‌شود، اما همه آن را می‌فهمند. زبان تصویر ـ هنر پاپ، مضحک قلمی ـ فیلم‌ها.

در آمریکا هیچ‌گاه چنین تقسیم‌بندی میان سینمای مبتذل و سینمای فرهنگی

---

۱. [illegible]

وجود نداشته است.

هدف سینماگر اروپایی هرگز این نبوده که تماشاگران، زبانش را در تمامی دنیا بفهمند. هدفش این نبوده که راه یک‌بار طی شده را، بار دیگر این راه شناخته شده را به شیوه‌ی دیگری بپیماید. او در پی آنست که راه‌های جدید بیابد. نه این‌که به هر بهایی تماشاگر زبانش را بفهمد.

تصادفی نیست که در اروپا کمتر کتابی درباره‌ی درام‌پردازی سینما نوشته شده است. هر سینماگری می‌خواهد درام سینما را خود از نو کشف کند و داستانش را به شیوه‌ی ذهنی خود روایت کند و زبان خویش را بیابد.

به این ترتیب است که تقابل فیلم به‌عنوان هنر در برابر سینما به‌عنوان صنعت پدیدار می شود در هالیوود. در صنعت سینما هم‌چنان که گفته شد تقسیم کار، سازمان مشخص و تخلف‌ناپذیرکار وجود دارد. یکی از این تخصص‌ها هم نگارش است. در آمریکا رسم بر آن است که نویسندگان متعدد روی اندیشه اصلی فیلم کار می‌کنند. در صنعت سینمای آمریکا، به نوشتن به مثابه یک بیمار نگریسته می‌شود و درام‌پردازان در حقیقت پزشکان فیلم‌نامه هستند. مفهوم استاد و خالق در هالیوود مدت‌هاست که به گذشته تعلق دارد.

از نقطه‌نظر عملی ساده به نظر خواهد آمد: «مشکلی داری؟ حلش می‌کنیم!» در آمریکا در هر رشته‌ای، اطلاعات تخصصی مربوطه از سوی متخصصان به فروش گذاشته می‌شود. در حقیقت آنچه به فروش درمی‌آید «چگونه» است، اما «چه چیز» را باید خود بدانی.

از این‌روست که خواننده آلمانی این کتاب نه‌تنها با نقطه‌نظر عملی کتاب مسئله خواهد داشت، بلکه از این که زبان پیچیده‌ی تخصصی فیلم‌نامه به ساده‌لوحی و گاه در حد روزمرگی ارائه شده، ناراحت می‌شود. اما با تمام این محدودیت‌ها اگر خواننده یک‌بار رهنمودهای این کتاب را به‌کار گیرد، بعد از آن سینمای هالیوود را به چشم دیگری خواهد نگریست. با خواندن این کتاب انسان یاد می‌گیرد چگونه فیلم‌های سینمایی آمریکایی را درک کند و ساختار سینمایی را در آن‌ها تشخیص دهد. اما این‌که خواننده یا نویسنده این روش‌ها را به‌کار گیرد، به خودش مربوط

www.ketab.ir

است. این یک دست‌آموز است که درک ساختار سینمایی را آسان و در عین‌حال متنوع می‌کند و به این دلیل این بسته به نویسندگان جوان سینمایی اروپاست که خود را از شیوه‌های بیان قراردادی رها کرده یا آن‌ها را تغییر دهند. چراکه با وجود الگوها، نقد و مرزبندی آنها آسان‌تر خواهد بود.

بالاخره با تمام اختلافات فرهنگی میان اروپا و آمریکا، اختلاف در دورنماها، شیوه‌های اندیشه، اهداف و فیلم‌ها، مهم‌ترین خواسته «فیلد» این است که نویسندگان تازه‌کار بتوانند فیلم‌نامه بنویسند.

و این به یک مفهوم هم کار هم تفریح است.

ویسبادن ـ نوامبر
بریگیته کرامر
Brigitte Kramer

www.ketab.ir